СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 191. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 30. вересня 1944. No. 191. New York and Jersey City, Saturday, September 30, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Росія не довіряє західним державам зо страху за границі

При закінченню конференції Трьох Потуг в Домбартон Овкс виявлено причини, чому конференція не могла осягнути повного успіху. Причинами є різниці поглядів на питання, хто є Росія і які її бажання. Росія твердить про себе, що вона є державою, в склад якої увійшли Балтійські держави, тобто Литва, Латвія, Естонія й частина Фінляндії на шийці Карелія, дальше Басарабія і територія Західної України на схід від лінії Курзона. Росія вважає, що ці краї потрібні їй для забезпечення своїх границь і твердить, що вона не посягає по ніщо інше, ані не плянує комунізувати Европи. Таксамо вона хоче мати сусідні держави за своїх приятелів. Сталін не думає зазначені Советами границі піддавати під дискусію міжнародньої ліги. Зате інші держави є того погляду, що Росія це край з границями зперед 1939 р. Через те Совети не мають повного довіря до Західних Держав.

БРАВДЕР ПРО ВИБІР ДЮЇЯ.

Ирл Бравдер, предсідник Комуністичного Політичного Товариства, сказав у своїй промові на зібранню в Медисон Сквер Гарден в четвер 29. вересня, що вибір губернатора Дюїя президентом Злучених Держав буде значити тільки, що „запрошення Америки взяти участь у найстрашнішій громадянській війні в Европі". Це той Бравдер, що промовляв в тій самій салі 3. листопаду 1940 р. і страшив, що президент Рузвелт втягне Америку в „імперіялістичну війну".

КАТЕРИНА ЗАБЄЛЛО.

В Константинополі померла від рака Катерина Забєлло, родом з Гомля в Україні, що як молода дівчина вступила в часі першої світової війни, в 1915 році, добровольцем в 9-тий Інгерманланський піший полк під прізвищем Костя Книшенка-Бабича, вивчила кулеметне діло і була першим числом на першому кулеметі сотні. За хоробрість одержала ордени Св. Юрія 4-го та 3-го ступнів. За українських часів служила добровольцем в Дубенській Окремій Кінній Сотні, якою командував її чоловік Василь Петрів. За хоробрість була принята в козацький стан і приписана до станиці Пичужинської Астраханського війська. Покійна майже до останніх днів, як справжня патріотка, працювала з усією відданістю в українських жіночих організаціях.

ЦІКАВІ ПОЧУТИ!

Кордел Гол, секретар стейту, як подають ґазети, мав розмову на тему границь Польщі з конґресменами, що є польського походження. Польська преса жалується, що не подано до публичного відома щось більше про ту розмову.

З „СЛОВЯНСЬКОГО КОНҐРЕСУ" В ПІТСБУРҐУ.

Минулої неділі відбувся т. зв. „Словянський Конґрес", про який писали большевицькі ґазети, що на ньому будуть як „гості з Москви", між іншим, партизанський генерал Сидор Ковпак, герой Радянського Союзу, та М. Петровський, член Української Академії Наук. З вістей, які розіслано урядово про той конґрес, не видно, щоб ті „гості від Всесловянського Комітету в Москві" дійсно до Пітсбурґа прибули. Зате прислано нашій редакції комунікат про цей конґрес і спис осіб, що засідали в різних комітетах того конґресу. Між тими особами знаходимо українські прізвища відомих комуністів і редакторів большевицьких Українських Щоденних Вістей, як от: Микола Тарнавський, В. Рибак, Князевич, Михайло Ткач, Михайло Ракочий, чи большевицько-кацапський „Карпатска Русь", як д-р С. Пиж, а між ними теж і прізвище редактора „Громадського Голосу" д-ра Володимира Левицького.

ВІДРЕСТАВРОВУЮТЬ СОФИЇСЬКИЙ СОБОР.

Шікаґовське „Русское Обозрение" подає новинку про відновлення київського Софійського Собору як „святині русского народу". Кажеться, що Собор зістав німцями цілком знищений. Перед німецькою окупацією Киева советська влада, пишеться далі, перемінила Собор св. Софії на історичний музей, з якого німці мали забрати багато цінних памяток. Та мали залишитись ненарушеними гробниці Ярослава Мудрого, княгині Ольги і князя Володимира Святого. Відреставрованням Собору має займатись, як подає згадана ґазета, „Український Відділ Академії Архитектури Советської Росії"...

ПЯТЬ СИНІВ У ВІЙСЬКУ.

Громадяни Н. Івоноси, канадійські українці з Мелвил, Саскачеван, дали армії пять синів. Один з них, гарматчик Федір Івонос, вбитий у Франції. Юрко Івонос та Іван Івонос є офіцирами в летунських силах, Микола Івонос є моряком, а капраль Василь Івонос, будучи на студіях в Америці вступив в 1942 році до американської армії і перебуває тепер на італійському фронті.

З ПОЛЯ СЛАВИ.

Гром. Іван Приступа з Лудлов, Масс., доносить про смерть двох місцевих американських українців. А то в Франції поляг Василь Дайнак, років 21. Його брат є офіцером при маринарці. Знов офіцир-летун Григорій Босик згинув в Англії. Його брат, теж офіцир, служить при летунстві. Це сини наших місцевих українців, що виховали своїх дітей чесно й патріотично.

КОРНІЙЧУК - ВАСІЛЕВСКА.

„Нови Сьвят" розкриває „таємницю". Каже, що Корнійчук, що по словам цеї газети не є „корінним українцем", уже розійшовся з своєю дружиною, полькою Вандою Васілевскою. А розійшовся ніби тому, що Васілевска нагнівалась на нього, що хотів мати такі советсько-польські границі, щоб Холмщина належала до України. Та, каже, цей часопис, є такі „розумні", що добачують інші причини того розводу...

МАРҐАРЕТА СЕНҐАЛЕВИЧ.

Це мае бути прізвище української письменниці в Советах, згідно з тим, що пише Петро Воєводин, а що передали большевицькі У. Щ. Вісті. У своїх творах, як „Незамітна", „Велика сила", „Зимовим вечером", „Ворог", „Бійці й будівничі", вона виступає проти німецьких грабіжників, а теж пише „про сімю і діти, про щасливе материнство, про жінку". З поданого виходить, що вона роджена в Галичині. Тому можливе, що походить з відомої священичої родини Сінґалевичів. Так, як це прізвище передають большевицькі українські ґазети, то виглядалоб, що „Сенґалевич" це змосковщена назва польського „Сєнґалевіч", бо так чителиб по московськи назву „Сенгалевич". А поляки ніколи не писали по українськи „Сінґалевич", а тільки по польськи „Сєнґалевіч", цілком так, як це звучить по московськи.

Японці втратили ще 65 кораблів на Филипинах

Літаки з літаковозів Третьої Пацифічної Фльоти вдарили по шістьох центральних Филипинських островах і затопили 22 японські кораблі, ушкодили 43 інші та зруйнували велике число менших човнів. Американці втратили в тих рейдах 10 літаків і 8 летунів. Ворогови знищено 36 літаків.

ЧОРЧИЛ НЕ БАЧИТЬ СКОРОГО КІНЦЯ ВІЙНИ.

Британський премієр Чорчил заявив у своїй першій довшій промові в парляменті після свого повороту з конференції з президентом Рузвелтом, що Аліянти не можуть бути певними перемоги цього року. Війна може добре затягнутися в 1945 рік. Можливе й таке, що Аліянти закінчуть війну з німецькою державою, а будуть вести її тільки з націстичними бандитами.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВХОДИТЬ ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

Війська червоної армії перейшли через Лупківський провал і зайшли три милі на територію Чехословаччини. На полудне від Сяноку вони заняли 30 місцевостей, між ними: Лупків, Зубенько, Солінку, Буковець, Туречки, Борину, Яблонів і Завадку.

На другий день після заняття цих місцевостей червоною армією німецькі й мадярські війська пробували контрофензиви, але потерпіли страшні втрати й не добилися ніякого мілітарного успіху.

ЧОМУ ВИЯВИЛИ ПРІЗВИЩЕ ГЕН. БОРА?

Нюйорський „Нови Сьвят" пише про „розпучливий крок Підпольної Польщі", а під тим розпучливим кроком розуміє публичне виявлення справжнього імені польського оборонця Варшави і команданта „Краєвої Польської Армії", що то був досі відомий під іменем ген. Бора. Є ним ген. Тадей Коморовскі. „Нови Сьвят" пише, що „не дасться заперечити", що советська команда „арештувала і розстрілювала командантів Польської Краєвої Армії". Тому, що досі не були проголошені прізвища командантів, треба було тепер проголосити прізвище начального команданта, а теж подати й інші імена, щоб спинити тим чином дальші арешти, розстріли та депортації, командантів і їхніх вояків, як Совети займуть Варшаву.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Осторога в справі війни

З різних боків — з уряду, військових знавців, як і преси — підносяться тепер одні й ті самі голоси: Війна ще може затягтись на довгі роки, а в Европі навіть і на рік, а до весни цілком певно.

З цього не виходить, щоб війна не могла скінчитись скорше: за рік з Японією, а ще цього року в Европі. Та краще, щоби бути щодо цього песимістом, ніж оптимістом. Очевидно, що краще в тому розумінню, щоб не переставати ні на одну хвилину у наших воєнних змаганнях, у нашій воєнній продукції й у тому всьому, що потрібне для скорого й успішного ведення війни і нашої перемоги.

Якщо хто думав, що німецька сила вже заломана на фронті, чи ломиться у середині, то останні відомости з европейського західного фронту заставлять його тепер до провірки такого думання. Геройська і трагічна боротьба британських парашутистів в Арнгем, в Нідерляндах, що принесла стратеґічні успіхи, але получена з великими втратами, вказує наглядно, що німецька армія ще може опиратись навіть дуже відважному, впертому і сильному аліянтському напорови. В таких обставинах, та ще зогляду на осінну зимну і дощеву пору, можна припускати, що аліянтська офензива не зможе бути якийсь час продовжувана в такому розгоні, як це було, як проломано німецький опір в Нормандії. Тепер треба проломити Лінію Зіґфріда, останню німецьку оборону на заході, щоб можна було розвинути нагромаджені там аліянтські сили і завдати ворогови остаточний удар. А проломити Лінію Зіґфріда ще цеї осені — ледви чи вдасться. Таке заповідають воєнні знавці, бо надіються, що націсти стягнуть останки своїх сил, щоб вдержатись на тій лінії якнайдовше, рахуючи на те, що чим довше війна триває, то тим лекше вдасться їм добути умовини завішення зброї.

Отже не переставаймо думати, що кінець війни ще далеко. І поступаймо далі так, щоб своєю працею і жертвою той кінець приспішити.

По еспанськи — про Литву та її сусідів

„Арґентинський „Перелом" подає, що вийшла еспанською мовою книжка, що висвітлює сучасне становище Литви, а призначена для латинсько-американського світа. Титул книжки: Lituania entre el fuego, por Casimiro Verax.

Книжка має 500 сторінок, багато ілюстрацій і дві мапи Литви, одна з кінця 17-го століття, а друга сучасна.

В першій частині представлено процес сформовання певних прибалтійських племен в литовську націю, як і давну великодержавну литовську потугу. А далі представлено занепад, що довів колись славну націю до становища пригнобленого народу, змушеного боротись за свою національну індивідуальність — мову, культуру, релігію, а навіть за фізичне істнування.

В другій частині зясовані події останніх літ, що зачинаються „дружбою Гітлера з Сталіном", коли то Гітлер відступив прибалтійські держави Сталінови. Тут подано, як формувався під Советами „леґальний" і „народний" уряд Литви, та як перепроваджувано під оком Чека „найдемократичніші вибори в світі". Описано звірства Чека, переслідування церкви, нищення литовської культури і традицій, колективне грабіжництво, масові депортації на Сибір та сталінський засуд на смерть литовській нації. Окремо описано націстівську окупацію Литви, яка відразу зіґнорутала прохання Тимчасового Литовського Уряду визнати незалежність Литви. В книжці кажеться, що найбільший спротив збоку литовців проти німців був за те, що німці, як заняли Литву, розпочали там відразу велику німецьку кольонізацію. Цеї кольонізації вони не вспіли перевести, бо проти неї зорґанізувалась повстанча литовська самооборона.

„Перелом" пише, що праця д-ра Веракса має ширше значіння, бо обзнакомлює південно-американський світ не тільки з становищем Литви, але й з положенням усіх народів Центральної Европи, що знайшлися в боротьбі за своє національне істнування під загрозою тих самих імперіялізмів: німецького та московського.

До цього можна додати, що, як пишуть ґазети, то втікачі з Литви, що сховались перед Гітлером і Сталіном у Швеції, надіслали тепер до американських литовських орґанізацій телеґрами, в яких кажуть, що в Литві, занятій тепер Советами, продовжуються далі давні совєтські переслідування, та що литовців женуть далі на Сибір, а до колхозів спроваджують росіян. Кажеться далі, що литовський нарід благає помочі, що розстріляно 180 литовських інтелектуалів, та що втікають з Литви навіть ті мистці, що були давніше явно про-большевицькі...

„РУССКИЙ" ЯЗИК І „РУССКІ" БОГИ...

Нюйорське „Новоє Русскоє Слово" помістило статтю академика Б. Ґрекова п. н. „Абразованіє русскаво ґасударства", в якому пишеться про історичні початки „великого русского народу". Згадуючи за Київську Державу з князями з роду Рюриковичів, кажеться, що ще досі не вирішено спору про „етнічне походження Руриковичів", одначе є певне, що вони говорили „на русском язикє" та молились до „русских богів". Автор признає ту давну спадщину як спільну „великоросам, українцям і білорусам", одначе, як виглядає, добачує „великоросів" і в тому часі, коли їх ще цілком на світі не було. Та про давну Київську державу пише, що вона сягала від „Ледоватого океану до Чорного моря, і від Карпатів до Волги", а Київ, місто над „високим берегом Дніпра", був „для всього східного словянства столицею цеї держави і символом обєднання сили і слави".

ДІСТАВ НАГОРОДУ ТЕҐЛЕРА.

17-літній студент в Едмонтоні, Володимир Ґорецький, скінчив 12-ту клясу з відзначенням і одержав нагороду Теґлера, себто три роки безплатних студій в университеті. Є він сином канадійського українця Ізидора Ґорецького, бувшого інспектора публичних шкіл, що від трьох років служить як офіцир при летунстві.

